

ČETIRI PESME

milan živanović

HORHE (LUIS) BORHES

Borhesu

sa preradovičevog trga
posle (rasprodaje)
skrivam te među
nezgrapne knjige
nosim te ceo dan
kroz pomamni grad
obraćam ti se u tavernama mraka
(mirišem tvoje ruže)
ko bi se usudio da
bude borhes
(»u ladici leži bodež«)
pesnik je onaj koji se seća
tren se traži u dubini mraka
kao što se svi zanati uče
kao što se kroti reč svemira
(ti si onaj koji pamtiš)

ne obraćam ti se horhe borhes
(što bi rekli stari romantičari)
ne putujem parobrodima
u društvu secikesa
titanik je odneo poslednje dame
more je anonimni pesnik
koga ti ne zaboravljaš
niti ga se bojiš

EZRA (PAUND)

T. S Eliotu

gledaš me dok na gvozdenjaku
(pečem palačinke)
ja imam pet godina
ti blizu pedeset

svaki dan govoriš mi
na staciji podzemne železnice
»nagli naleti tih grupisanih lica
latice na oksidnoj, crnoj grani«

kada ću napisati takvu pesmu

MIODRAG (PAVLOVIĆ)

Miodragu Pavloviću

od svih vaših knjiga
najduže sam čitao dnevnik pene
bio je zgodan za nošenje
pa i premeštanje iz donje u
gornju fioku

plave korice slagale su se
sa zelenim šinjelom
između ostalog zapamtio sam
jednu vašu rečenicu

dante se bavio politikom
a heiderlin je poludeo

TOMAŽ (ŠALAMUN)

Tomažu

pio sam pivo u tvojoj
masarikovoj ulici
mogao sam ti napisati pismo
i pozvati te u tivoli
(da igramo golf)
ili da tupimo znanje

romao sam u ljubljani
godinu dana subotom i nedeljom
posle smotre pa do devet
možda te zato nisam ni zvao
(uostalom poznajem te iz knjige u metalnoj
kaseti)

međe

slobodan berberski

ZAPIS ČETVRTI

NOŽ OKRENUT NEBU

Vid nam zapljuskuje sečiva šum
što penje se neravnima neba.

Povijamo luk već svoje kičme.
Rukama se otiskujemo od ruba stola.

Niko nikom ne gleda u oči.
Ispod veđa sevaju munje.

Réže
beskrajna nove polovine.

VREME

Tu pticu
nikad nismo videli.

Čujemo joj lepet u svitanje,
a ne znamo da l' je u visinama.

Osetimo ljuspe nozdrvama,
a ne znamo perje da l' je srebrnasto.

Po krvi gatamo: kljun utisnula je,
a ne znamo siše li je usnom.

Po leševima slutimo: glad je mori,
a ne znamo kolika ogromnost je pandži.

Svi dođu rođeni,
svi odu razoreni.

Davno već
konji umiru.

Samo ona nastava od prvih voda,
od prvih vetrova.

SVRAKA

Katrane crne
na glavi nosi.

Snegove podupre ramenom.
Neba plavet prostre po krilu.
Zelenost gora krajem sebe vuče.

Domovinu
nikad ne ostavlja.

Harače po njoj zvezde s kamenova,
s dugih traka izraslih kopalja.

Zubom razdere letače zujne,
zlataste košulje smrvu u prah.

Gajeve cvrkuta
pretoči u pustoš.

A dom svoj, dvorac svoj,
iznova
na visu gradi
u godine cik.

Niko da ga ne vidi,
niko dragulje da ne pokrade,
niko oganj da ne podmetne.

NEVREME

Crni krilati konji
ržu svu noć mi nad glavom.

Raspliću vrbama kose
niz kičmu голу do dna.

Strele hitaju iz zena
plamom ka visu gora.

Stogoda ushodaju grane,
divljina zaurliču krik.

Pretresaju zemlju i svod
kopitima svojim crnim.

VINOVA LOZA

Na kolenima moli se kondirima
krvlju svojom krv da opije nam.

Utče lisju utvarne tišine
žaokama lomnim što prže ko žar.

Utče glavi u grobu što se krije,
zastavama zelenim vijori na vetru.

Utče uzdi, bodežu švigāra,
nogama što zlim na nogama sede.

Trsi se nebu zrnjem da nadraste
gličaste zelene košulje.

O, krv ta crna, krv crvena, bela,
izračće krila plavoj ptici.

JAJE

Utisnuli su ga u oblutno, krečno,
niko više okom da ga ne pronađe.

Nevidom se njiše od zida do zida,
nogu pod nogu sapliće u krug.

Uzrastu mekote, nedasima skrite
u gustosti vala uzbibana.

Rožnato dubi prozor vidu,
razgrađuje okov skamenjeni.

Rastapa san o sebi belom.
Rastapa san o sebi žutom.

LASICA

Iz utrobe zemlje izjezdi.

Začikne sunca točak.
Zakotrlja meseca ploču.

Zvezdanu lopticu dočeka usnom.
Odbaci usnom.

Uspne se na noge, visoko,
svet da spozna vrelim okom.

Jurne létnim skokom,
zubom otvori vratožilu.

Nasrče mlake se krvi.

ZMIJA

Sva u raskošnoj košulji boja
vatrenim okom se šulja.

Isteže bludno se po ravni,
osamljena između senki.

Crveni put pepeljave plašta
nudi užaru sunca.

Kad ode lahor, mesec bi da smami
prugama lobanje modre.

Dohod sklopča je u ljusaka toranj,
zasikće na visu je penom.

U nekog zarije svinute zube,
utoči hladnost zelenu.

(Izbor iz knjige u rukopisu Odbljesci)

BOTANISANJE

Ovo cvdve je kamilica (*matricaria chamomilla*), ovo slez (*malva neglecta*), ovo hoću-neću (*capsella bursa pastoris*), ovo je dobru kadulja (*marrubium vulgare*), ovo pirevina ili, kako je mi nazivamo, zubača (*cynodon dactylon*), ovo je živa trava (*erodium cicutarium*), ovo majčina dušica (*thymus serpyllum*), ovo kužnjak (*datura stramonium*), ovo je volujski rep (*verbascum phlomoides*), a ovo ovde žavornjak (*consolida orientalis*).

I tako, listajući našu knjigu, koračamo po njivama, zasta-jući kod najrazličitijeg žbunja, jer smo ovo današnje popodne na-menili za to da se poistovetimo sa svetom.

OŽIVLJAVAJU NAM STARE USPOMENE

Kada zastanemo na uglu kuće, ispod drveća vidimo daljine, još nepređeni putevi naši dolaze nam u sećanje, ili oni koje smo nesamostalno prešli u mladosti, pre nego što smo se mogli snaći u svetu, i odonda se više nikada nismo našli u tom kraju.

Sećamo se jedne velike zelene padine, mirisa na povetarcu popodneva krajem avgusta, krika neke ptice iznad rita, ili onih ljudi, s kojima smo nekoć išli zajedno, a ne znamo kuda su nestali.

NAS ŽIVOT POD BRDIMA

Zemlja s hiljadu udubljenja i napora iz sebe ipak istiskuje jedno sićušno brdo, koje se od nas nalazi u pravcu juga, ali kao da nije završeno, oko ga lako mimoiđe, iako sa zapregom prolazimo tuda, skoro ga i ne primećujemo

kada se kola polako skotrljaju niz njega.

Ali s njegovog vrha zapažamo nova i nova brda, humke koje se jedva uzdižu iznad zamišljene ravni sveta, a ipak su tamo, kao obale nepostojećih voda; a kad ugledamo i našu kuću na najvišem vrhu jedne okuke, prestajemo da se čudimo što je njenom graditelju svet bio daleko jasniji nego nama, koji se, otkad pamtimo, svakodnevno vrtimo ovde, nesposobni za to da konačno ispravimo tok našeg života: naši nas nagoni varaju, pogled nam je površan, i ako promislimo, ne bismo daleko dogurali bez već izgrađenog sveta oko nas.

VERIDBA

U skućenoj sobi salaša,
iz koje su izneli krevete, ormar
i šivaću mašinu,
i okolo uz zidove
poredali stolove,
između prozora, ispod
Marijine slike,
sede verenici,
dve lampe stavljene na beli stolnjak
obasjavaju im lica:
u gustoj tmmini uzdižu se
i pružaju prema njima ruke,
naginju se pune čaše,
i teški udarci nogu
kidaju kaljavu zemlju,
koju su juče brižljivo poravnali
i pomazali;
žene razmišljaju o tome
gde da stave pospanu kenjkavu
decu da spavaju,
dok muzika uz vrisku eksplozira
u iverje ispod stolova.

S mađarskog preveo Josip Varga

KO ZAČARANA OSTAH JA I NIJEMA

Ijerka car matutinović

(ciklus soneta)

»I TAKO POĐOH IZLOGE RAZGLEDAT«

I tako pođoh izloge razgledat
ko pravo žensko i nije stid me toga
al mjesto krenut glavnim City Streetom
ja skrenuh lijevo i ugledah njega

Tad čudo zbi se da ženstva mi moga
izlista drvo što venulo mukom
(i evo sada što desi se pri tom)
kad gledne on me sred buke i smoga

(a ptica pjevne ushitom ćurlikom)
»Htio bih«, reče, »Vašim robom biti
tako mi sokova, proljeća i svega«.

A ja se sjetih (baš tako mi reče)
da se i budnima mogu snovi sniti
zaboravih tada kako vrijeme teče.

»U GROZNICI OSTAH SRED BIJELA DANA«

U groznici ostah sred bijela dana
drhtureći lišćem trepereći pticom
i mrzla i vrela za tlo zakovana
opojnoga čuha nadahnutog tijela

u zelene mu oči zagledana.
(Probode me Amor u po dana bijela!)
Još kad ustima prinесе mi ruku
i gricne prste pitajući: »Smijem?«

A zubi bljesnu ko nevinost bijeli,
taj trenut uze prošli život cijeli
i pretvori u slatku začaranu muku...

A samo što pođoh izloge razgledat
ko žensko pravo i toga stid me nije
al mjesto krenut glavnim City Streetom

ja lijevo skrenuh i ugledah njega!
I eto tako desilo se pri tom.

»KO ZAČARANA OSTAH JA I NIJEMA«

Ko začarana ostah ja i nijema
skrenuvši lijevo gdje ugledah njega
zbunjena posve od tog glasa jasnog
(s glavnog City Streeta tek tramvaja zvuci).

Kad ipak spoznah da bol mi se sprema
i da me smuti Amorova sprega
ja odlijepih se od tog lica krasnog
hoteći tako odmagliti mucu.

I uprav dakle htjedoh krenut dalje
kad on galantno pratnju mi ponudi
tek jedan izlet obeća on meni

vrhunču divnom otkud pogled pucal
(A eto opet od nosa ne čuh dalje
i ne vidjeh od uha što mi nudi).

»PA REKOH SEBI KRENI SAMO KRENI«

Pa rekoh sebi kreni samo kreni
i osjetih da mozgom srce kuca...
Kad bjasmu baš na vrhu tog vrhunca
(a kiša lila i nigdje žive duše

blues je strašni bio a sjedišta meka)
on hitro mi reče da ljubav je trica
i ništa ne bie od žuđenog sunca
od plama i vatre već suza do guše

što tekoše puste ko mrzla rijeka
a u moje oči naseli se kmica.
(E baš ostah eto začarana nijema).

I sve to zato što skrenuvši lijevo
(na puškomet od glavnog City Streeta)
ugledah njega a izlog zanemarih.

»KAD HTJEDOSMO U BIJELI KRENUT CITY«

Kad htjedosmo u bijeli krenut City
(jer suton bjaše okončase suze)
tad on mi reče (da ženstva mi moga!)
»Vi ste, Gospo, danas oćarali mene

i kako bih mogo vas dostojan biti?«
Baš glas mu tronut da tuga me uze
a pogled zelen zelen zelen...
I moj tad modri prema njemu krene...

(No varate se svemu kraj još nijel!)
I kad nam se opet City bližit stao
(jer brzina nije u pitanju bila)

neka čudna lica za nama se stvore
(ovaj život dakle čudne zamke krije).
»Ni ja vam«, reče, »Gospo, s neba nisam
pao...»

»NO NI OVI IZA NEMAJU BAŠ KRILA«

No ni ovi iza nemaju baš krila
a od jednog zla ima čak i gore...
I tad dadne gas rečeno do daske
oni iza jurnu i nastade strava...

Zaboravih suze a muka me uze
sve monstrem čine mašta mi objavi
i ništa ne čuh od te lude praske
jer bijaše to stvarno trka prava!

Tad odjednom baš ko nadahnucе muze
ćuvari reda i strah se otkravi:
nestade more nadomak City grada.

A sve to zato što pođoh toga dana
ko pravo žensko izloge razgledat
no skrenuh lijevo jer — ugledah njega!